

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 12.

LETNIK XXX.

NARODNI GOSPODAR

**GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.**

V LJUBLJANI, DNE 15. DECEMBRA 1929.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA: A. K.: Namen in pomen konsumnih društev. — Češnovar Slavko: Štiridesetletnica socialnega zavarovanja. — Bridkosti in težave ročdalskih pionirjev. — Slavko Krajnc: Pomen kartotečnega knjigovodstva. — Nalaganje denarja pri zvezah. — K. K.: Rentni davek — izpeljava v knjigah. — Vprašanja in odgovori. — Zadrugištvo. — Gospodarstvo. ....

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 12, I. 1929.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Braslovčah, r. z. z o. z., se bo vršil dne 5. januarja 1930 ob 8. uri dopoldne v dvorani „Društvenega doma“. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. čitanje revizijskega poročila. 3. pregled in odobrenje računskega zaključka za l. 1929. 4. volitev nadzorstva. 5. slučajnosti.

Občni zbor Gospodarske zadruge v Šmihelu pri Šoštanju, r. z. z o. z., se bo vršil dne 1. januarja 1930 (novega leta dan) po prvem cerkvenem opravilu v Slomškovem domu s sledečim dnevnim redom: 1. čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobritev računskega zaključka za leto 1928/29. 4. volitev načelstva in nadzorstva. 5. čitanje revizijskega poročila. 6. predlogi in slučajnosti.

V LJUBLJANI, DNE 12. DECEMBRA 1929.

IZDANJE ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din na leto, za pol leta 12-50 Din.

==== Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. ====

A. K.

Namen in pomen konsumnih društev.

V listu, iz čigar naslova se da sklepati, da se bori za delavske pravice, je bilo pred kratkim v uvodnem članku med drugim čitati tudi sledečo trditev:

„Ako se zadružništvo, oziroma sploh gospodarstvo proletarijata ne vodi, kolikor se le da, vsaj v okviru zahtevkov naravne etike in morale, je kapitalistično, brez etike in morale. Najtočnejši dokaz temu je vse naše takozvano delavsko in proletarijatsko zadružništvo, ki ne pomeni za resnično osvobojenje proletarijata nič.“

Kakor je resničen in pravilen prvi stavek, tako je pogrešen in pomoten drugi.

Bistvo očitka, ki je naperjen proti našemu delavskemu zadružništvu je v tem, da ne pomeni za osvobojenje proletarijata nič. Naperjen je ta očitek proti „našemu“ zadružništvu. Katero „naše“ zadružništvo je mišljeno, se ne da ugotoviti. Mogoče, da je mišljeno vse zadružništvo, ki si ga je ustvaril proletarijat na slovenskih tleh, mogoče je tudi, da je mišljeno le delavsko zadružništvo izvestnih struj. Toda naj bo stvar taka ali drugačna, mislim, da bo prav, če se omenjeno predbacivanje nekoliko podrobneje preišče in potem presodi, koliko je vredno.

Naše delavsko zadružništvo je še malo razvito. Produktivnih zadrug, ustvarjenih od delavskih krogov, imamo malo in še te so

skoro vse zelo skromna podjetja, kar je razumljivo, ker obstoje razmeroma še le kratko dobo. Še bolj podrejeno vlogo zavzemajo delavske kreditne zadruge, katerih gospodarska moč je ravno tako še prav neznatna. Pač pa je dokaj močno razširjeno in v delavskih masah tudi ukoreninjeno delavsko konsumno zadružništvo, ki zavzema v nizu delavskih organizacij odlično mesto. Ker delavske zadruge drugih kategorij ne prihajajo pri nas mnogo v poštev, je skoraj gotovo, da je bil zgoraj opisani očitek naperjen v prvi vrsti proti delavskemu konsumnemu zadružništvu.

Kakšen je namen delavskih konsumnih društev in konsumnih društev sploh?

Konsumna društva so zadruge. Kot take morajo imeti namen pospeševati gospodarstvo svojih članov s skupnim obratovanjem. Tak namen mora imeti vsaka zadruga in vsaka zadruga mora ta svoj namen dosežati na isti način, t. j. s skupnim obratovanjem. Ker so konsumna društva zadruge posebne vrste, morajo tudi imeti posebni gospodarski namen. Ta namen pa obstoji v tem, da nabavljajo svojim članom razne potrebščine za življenje v čim boljši kakovosti in po čim ugodnejših pogojih.

To je edini pravi namen konsumne zadruge. Čim bolj se zadruga drži tega svojega

cilja, čim manj zahaja na stran-pota, tem bolje za njo in za njene člane.

Vendar bi pa bilo napačno misliti, da ima delovanje konsumne zadruga samo gospodarski pomen in da zadeva samo njene člane.

Delovanje konsumnih zadrug učinkuje tudi še v drugih smereh in sicer v prav važnih smereh.

Člani se združijo v konsumno društvo predvsem zato, da bi dosegli materialne koristi ob skupnem nabavljanju življenjskih potrebščin. Na zunaj se združna trgovina nič ne razlikuje od drugih trgovin kapitalističnega značaja. Tu imamo prodajalne, imamo prodajalce in prodajalke, kupljeno blago je treba ravno tako plačati kakor pri zasebnem trgovcu. In vendar je združna trgovina, ako si ogleđamo njeno bistvo, nekaj čisto drugega kakor zasebna trgovina. Trgovec si nabavlja blago zato, da ga bo potem občinstvu prodajal z dobičkom. Če ne bi tako delal, bi ne bil trgovec. Vse drugače ravna zadruga. Ona ne oddaja blaga svojim članom zato, da bi dosegala dobiček, ampak da bi člani dobili blago po boljših pogojih, t. j. pri enaki kakovosti cenejše, oziroma ob enakih cenah v boljši kvaliteti. Ako trgovec pri izkupičku 200.000 Din zasluži 15.000 do 20.000 Din, mu še na misel ne pride, da bi ta zaslužek (dobiček) razdelil med svoje odjemalce. Nasprotno pa zadruga gleda, da to, kar zasluži, povrne svojim članov v obliki nižjih cen, bodisi v obliki popusta ali takozvane blagovne dividende. Navadno oddajajo zadruga svojim članom blago po tržnih cenah, t. j. po cenah, ki so splošno navadne ob istem času po trgovinah istega kraja. Če bi člani kupovali pri zasebnih trgovcih, bi torej ravno toliko plačali. Ali trgovec jim od dobička, ki ga je pri tem napravil, ničesar ne povrne. Pač pa tako dela zadruga. Zlasti je gospodarska korist skupnega nabavljanja razvidna

pri onih konsumnih društvih, ki od doseženega „dobička“ razdele med člane izvestne odstotke ob koncu računskega leta. Če zadruga napravi torej „dobiček“, ki ga pa svojim članom zopet povrne, ni to dobiček v navadnem pomenu besede, ampak je „prihranek“, t. j. člani so toliko prihranili, oziroma za nabavljeno blago manj plačali. Pri nekaterih zadrugah z velikim prometom doseĝajo ti popusti že prav velike svote. Tako se bo n. pr. pri Prvem delavskem konsumnem društvu v Ljubljani članom za lansko poslovno leto povrnilo 566.547 Din. Že sedaj pomenja ta vsota veliko korist, ki se znatno pozna v gospodinjstvu vsakega kupujočega člana. Ta popust bo lahko še večji, če se bodo člani bolj oklepali svoje konsumne organizacije.

Tudi če bi konsumna zadruga članom ne povrnila vsega presežka, ki ga napravi v svojem poslovanju, ampak bi en del tega presežka pridržala za povečanje svoje obratne glavnice, niso člani zaradi tega nič oškodovani. Saj ostane to, kar si zadruga pridrži, skupno imetje, ki služi v dobro vsem članom. Zadruga postane potem le bolj neodvisna in pri nabavi blaga bolj svobodna ter še lažje dosega svoj namen, ker ima večjo gospodarsko gibčnost in more blago nabavljati ob takem času in tam, kjer dobi boljše pogoje. Na vse zadnje je torej za člane samo koristno, ako dajo zadrugi na razpolago zadostnih sredstev.

Tako stremi zadruga za tem, da se blago pocenjuje, ali z drugimi besedami povedano, da imajo njeni člani ob skupnem nabavljanju življenjskih potrebščin manjše izdatke, kakor bi jih imeli sicer. V današnjih časih, ko je boj za obstanek tako trd, pride vsak tak prihranek zelo prav vsaki delavski družini.

Iz takega kratkega obrisa delovanja konsumnih društev se vidi, da imajo velik pomen za gospodarstvo vsakega posameznega člana,

ki nabavlja svoje potrebščine v teh organizacijah. Še veliko večjega vplivanja na tržne cene pa smemo od konsumnih društev pričakovati v bodočnosti, ako se bo krog organiziranih konsumentov pomnožil in ako se bo poglobila med njimi združna zavest. Potem bodo mogle tudi naše konsumne organizacije pokazati veliko lepše uspehe kot jih morejo dandanes.

Oglejmo si še nekoliko pomen konsumnih društev z narodno gospodarskega stališča.

Z vsakim kapitalističnim podjetjem je nujno zvezana tendenca za dobičkom, profitom. Ta tendenca spada k bistvu kapitalističnega gospodarskega ustroja. Profit se da doseči ali z znižanjem produkcijskih stroškov in zboljšanjem proizvodnih metod ali pa s povišanjem cen. Nevarnost povišanja cen preti konsumentom zlasti tedaj, kadar se kapital združi v kartele (truste) in tako odstrani možnost medsebojne konkurence. Posamezen konsument je popolnoma brez vseh sredstev, da bi se mogel ubraniti diktatu močnejšega kapitala, toda organizirana masa konsumentov se more z uspehom boriti proti takemu izkoriščanju, kakor kažejo borbe organiziranega kmetijstva na Nemškem proti kalijevemu sindikatu ali na Angleškem proti kartelu tovarnarjev mila.

Drug faktor, ki tira cene kvišku, nahajamo v okolnosti, da gospodarske krize, kot posledica kapitalističnega gospodarstva, odjemljejo vedno več ljudi produkcijskemu delu in jih gonijo v vrste trgovcev, agentov in posredovalcev. Število teh malih trgovcev silno narašča, v Ljubljani n. pr. je od l. 1914 do danes poskočilo nič manj nego za 300 %, dasi se je prebivalstvo pomnožilo v veliko manjšem razmerju (samo za kakih 50 %). Zaradi tega imamo vedno več malih trgovin, pravzaprav branjarij, ki blago ne pocenjujejo, ampak ga podražujejo, vkljub veliki konkurenci, ki vlada med njimi. Vsako povišanje

cen pa vpliva škodljivo na kupno moč občinstva. To pa zopet neugodno vpliva na produkcijo, ki se mora omejevati in zmanjševati zaslužek svojim delavcem.

Tem škodljivim vplivom kapitalističnega gospodarstva tvori protiutež delovanje konsumnih združenj. Konsumno društvo omogoča svojim članom, da si nabavljajo blago cenejše in da pri tem dosegaajo prihranke. Pa niso samo člani deležni te koristi, ampak indirektno tudi nečlani. Konsumno društvo nastopa kot regulator cen. Pod vplivom njegovega delovanja padajo cene tudi v privatni trgovini, oziroma se cene ne morejo poviševati, kar bi se v mnogih slučajih zgodilo, če bi ne bilo konsumnega društva. Pod pritiskom konsumnih društev so se ponekod tudi privatni trgovci odločili, da dajejo svojim strankam blagovni popust, česar bi gotovo ne storili, ako bi ne bilo tu konsumne organizacije.

Tako ustvarjajo konsumna društva tudi boljše pogoje za produkcijo, ker zvišujejo kupno moč občinstva. Ta okolnost pride na vse zadnje v dobro celo trgovini sami, ker gospodarsko okrepljeni nižji sloji povečajo konsum, zlasti konsum tudi takega blaga, ki ga konsumna društva nimajo v zalogi.

V tem delovanju konsumnih društev leži njih važnost za vse narodno gospodarstvo.

Pa tudi v socialnem oziru imajo konsumne zadruge velik pomen. Delovno ljudstvo je v največji meri interesirano na rešitvi socialnega vprašanja, ki spada med najbolj pereče probleme sedanjega časa. Delavstvo je v sedanji kapitalistični uredbi gospodarstva najbolj nezadovoljno s svojim položajem in je uverjeno, da se njegovo stanje ne da zboljšati, dokler obstoji ta uredba v sedanji obliki. Nehote se tu vsiljuje vprašanje, ali morejo konsumne zadruge kaj storiti v tem oziru, ali morejo položaj delavstva popolnoma izpremeniti, ali morejo kapitalistični

sistemboljšati, oziroma ga izpodriniti. Kratko povedano, pojavlja se vprašanje, ali morejo zadruga doseči „resnično osvobojenje proletarijata.“

Za tiste, ki smatrajo, da obstoji socializem v tem, da se odpravi zasebna last, oziroma da se podržavi, ne more imeti zadruga nobenega pomena, ker ni sredstvo, ki bi vodilo do tega cilja. Tudi oni, ki hočejo s političnimi sredstvi uresničiti zahteve socializma, ne bodo mogli v zadrugi videti primerne sredstva za doseg teh ciljev. Zato vidimo, da so socialisti sicer naklonjeni konsumnemu združništvu, toda so prepričani, da združništvo samo s svojimi sredstvi ni sposobno, odpraviti kapitalističnega sistema. Večina zastopa celo mneje, da bi združništvo, tudi če bi mu država pomagala, ne zmoglo vsega dela, ki ga danes vrše kapitalistične organizacije. Tega naziranja so najbolj priznani voditelji delavskega konsumnega za-

družništva iz socialističnih vrst, na primer S. Webb, H. Kaufmann, Staudinger, Ed. Bernstein. Te vodilne osebnosti priznavajo sicer, da ima združništvo pomembno in važno vlogo v stremljenju, da se doseže boljša uredba v sistemu sedanjega gospodarstva, toda istočasno povdarjajo, da ima zadruga svoje meje, preko katerih ne bo mogla iti. Združni praktiki kakor tudi teoretiki, ki se znanstveno bavijo z združništvom, se strinjajo v tem, da je mogoče potom konsumnih združenj doseči reformo kapitalistične ureditve gospodarstva, da pa konsumne zadruga same niso sposobne odpraviti kapitalistični gospodarski red.

S to konstatacijo bodi zaključena naša razprava, katere namen je bil dokazati, da imajo delavci in drugi konsumenti od konsumnih združenj znatne koristi, da pa se od združnih organizacij ne smejo zahtevati stvari, ki ne stoje v njihovi moči.

Češnovar Slavko:

Štiridesetletnica socialnega zavarovanja.

Gospodarski liberalizem je s svojim brezobzirnim izkoriščanjem spravil najširše plasti današnje družbe na rob gospodarskega propada. Socialna kriza, ki je temu splošnemu obubožanju sledila, je zahtevala s tako silo odpomoč tej bedi, da so se začeli majati temelji družbe in države. V očigled temu se je začela sredi preteklega stoletja država brigati za socialni problem in je z zakonodajo uredila prve početke delavske zaščite.

Nemčija je bila prva, ki je z uvedbo obveznega socialnega zavarovanja utrla pot državni socialni politiki. Njenemu zgledu so sledile druge države, med njimi tudi bivša Avstrija, ki je na svojem teritoriju pred štiridesetimi leti začela izvajati bolniško in nezgodno zavarovanje na podlagi zakonov iz

l. 1888. oziroma l. 1887. Zavarovanje je bilo obvezno. Nosilci bolniškega zavarovanja so bile razne krajevne ali stanovske bolniške blagajne in z zakonom ustanovljene okrajne bolniške blagajne. Nezgodno zavarovanje pa je izvajalo sedem teritorialnih nezgodnih zavarovalnic, ki so imele točno omejen delokrog. Drugih panog zavarovanja Avstrija ni uvedla, prehitela jo je svetovna vojna in njej sledeč polom.

Po končani vojni je bilo v vseh državah eno izmed najkočljivejših in najnujnejših vprašanj, kako rešiti razne socialne probleme, posebno še v kakem obsegu in na kak način izvesti socialno zavarovanje. Že v mirovnih dogovorih se je naglašala potreba socialnega zavarovanja in v paktu društva narodov

so se države-članice obvezale ukreniti vse potrebno za zaščito človeka proti nepravilnemu izkoriščanju. V naši državi so se po prevratu združila različna pravna področja in seveda tudi različne socialne zakonodaje. Zato je bilo treba čimprej urediti enotno zakonodajo na tem polju. V letih 1919 in 1920 je socialno ministerstvo organiziralo oddelek za socialno zavarovanje. Osnutek enotnega zakona, ki je bil izdelan l. 1919 se je dopolnjeval in spreminjal dokler ni izšel l. 1921 kot uredba o ureditvi zavarovanja za slučaj bolezni in nesreče. Z vidovdanske ustavo je bilo zajamčeno, da bo na celem teritoriju države izvedeno delavsko zavarovanje za slučaj nezgode, bolezni, brezposelnosti, onemoglosti, starosti in smrti. Dotedanja uredba se je izpopolnila z dodatnimi odredbami tičočimi se zavarovanja za slučaj onemoglosti, starosti in smrti, bila sprejeta v Narodni skupščini in podpisana od kralja kot zakon. Novi zakon je izšel 30. maja 1922.

Temeljno načelo tega zakona je obvezno zavarovanje vseh oseb, ki dajejo svoje delo v najem. Nadaljne važne določbe zakona so, da so tudi družinski člani zavarovanca deležni pomoči v bolezni, da so v samoupravah zavodov, ki izvršujejo zavarovanje enako zastopani delodajalci in delojemalci, da je zavarovanje centralizirano v Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev, zavarovanje samo pa izvršujejo njegovi krajevni organi, da so uvedena posebna sodišča delavskega zavarovanja in da država izvršuje nadzorstvo nad zavarovanjem. Po zakonu je tudi omogočena ureditev lastnih bolnic, zdravilišč, okrevališč i. t. d. Prispevke plačujejo po polovici delodajalci in delojemalci za slučaj bolezni, za slučaj nezgode pa celoten prispevek le delodajalci.

Po našem zakonu ima vsak zavarovanec pravico do brezplačnega zdravljenja, do hranarine, do oskrbe v bolnici ali v zdravilišču

z istočasno polovično hranarino za vzdrževanje družine in do pogrebne. V slučaju poroda se nudi članici babiško in zdravniško pomoč, porodnino, dečjo opremo in dojnino.

Da je naša država v tem oziru ena najnaprednejših na svetu, nam prikazuje sledeča razpredelnica in sicer označuje prva številka odstotek zavarovane mezde kot temelj za hranarino, druga številka označuje podporno dobo v tednih, tretja pa nezgodno rento v odstotkih vračunljivega letnega zaslužka:

Nemčija	50 %	26	66 ² / ₃ %
Norveška	60 %	26	60 %
Avstrija	66 ² / ₃ %	—80 %	52, 66 ² / ₃ %
Poljska	60 %	39	66 ² / ₃ %
Romunija	50 %	16	66 ² / ₃ %
Čehoslovačka	66 ² / ₃ %	52	66 ² / ₃ %
Jugoslavija	66 ² / ₃ %	26—52	100 %

V zakonu predvideno zavarovanje za onemoglost, starost in smrt dosedaj (razen za državne dnevničarje) še ni izvedeno. Sčasoma pa bo treba pač tudi te in še druge panoge socialnega zavarovanja oživitvoriti, ker bo gotovo razvoj gospodarskih in socialnih prilik sam privedel od tega.

Tekom zadnjega časa se mnogo razpravlja o predstoječi reformi našega zavarovanja. Gotovo je, da se bo s temeljito in dobro premišljeno reformo lahko mnogoboljšalo. Eno pa nam mora biti pri tej reformi pred očmi in to je, da mora pomeniti taka reforma leboljšanje, napredovanje. Pogrešno bi bilo reformiranja v pravcu odprave, četudi le delne, ker bi bilo to kulturno in gospodarsko ter socialno nazadovanje. Prepričani smo, da ne bo nobenega med odločujočimi činitelji, ki bi želel, da naš narod ne napreduje v vsakem pogledu.

Naša država je, kot je že iz teh odstavkov razvidno, v pogledu socialnega zavarovanja ena najnaprednejših držav nele zato, ker ima moderno socialno zakonodajo,

ampak posebno še, ker je nje izvedba rodila v praksi že velike uspehe s kakršnimi se more ponášati le malokatera druga država. K splošni konsolidaciji naše države na vseh poljih je izvajanje socialne zakonodaje pripomoglo zelo mnogo, ker je ščitilo ekonomsko šibke plasti naroda in jim nudilo vsaj nekaj sigurnosti v borbi za obstoj. Zavest sigurnosti je silno važen faktor v življenju naroda. Le ta omogoči ustvarjanje dobrin, dvig kulture in civilizacije, privede potom stalnega napredovanja v vseh panogah k narodovemu blagostanju.

Za splošnost tako važna ustanova pa mora zanimati tudi kmetško ljudstvo. Ono tvori pretežno večino prebivalstva naše države, tvori najvažnejši vir njene sile in produktivnosti in ji daje glavno obilježje. Oglejmo si zato nekoliko odnose med njim in socialnim zavarovanjem. Kot smo že preje omenili je socialno zavarovanje oni regulator, ki izenačuje prevelike razlike med posedujočimi in neposedojočimi stanovi, ki skrbi vsaj nekoliko za čim pravičnejšo razdelitev dobrin, obenem pa predstavlja posebno vrsto varčevanja. Kapital, ki se zbira, se racionalneje izrablja, kot bi se pa raztrgan na tisoče malih svotic, in prihaja posredno ali neposredno zopet gospodarstvu v prid. Na dvigu gospodarskega, kulturnega in zdravstvenega nivoja, ki se tako pospešuje, pa je tudi naš kmet jako zainteresiran. Nadalje je dejstvo, da se večina delavstva rekrutira pri nas iz podeželskega prebivalstva zelo važno za kmeta. Prisiljen je, da se ravno vsled tega zanima za socialne pridobitve delavstva in za njega usodo. Saj mu ne more biti vseeno, če je njegov otrok, ki je odšel v mesto za kruhom preskrbljen tudi za čas, ko ne bo zmožen za delo. A tudi kmetški občini ni vseeno, če mora svoje onemogle občanedelavce, ki so vse svoje moči pustili drugod, preživljati in skrbeti zanje na svoje stroške

ter vsled tega obremeniti z davščinami one, ki so vse svoje življenje bivali in delali v domači občini.

Kakor drugod, tako bo mogoče v bodočnosti tudi pri nas postalo vprašanje socialnega zavarovanja kmetškega prebivalstva aktuelno. To bi pomenilo zvišanje zdravstva na deželi ter, kot posledico, agrarne produkcije. S tem bi bil dan dostop našemu kmetu do vsega, kar nudi moderna medicinska veda, česar danes vsled prevelikih stroškov dostikrat nima. Seveda bo najpreje izvedeno zavarovanje poljskega delavstva, ki tega — razen v enem posebnem slučaju — še ni deležno. Naš zakon predvideva zavarovanje samo onih poljskih delavcev, ki so zaposleni pri raznih poljedelskih strojih, katere goni elementarna sila t. j. elektrika, motor na bencin ali drugo pogonsko sredstvo, voda, žival in podobno. Oni pa, ki delajo s stroji na ročni pogon, niso podvrženi zavarovanju. Zavarovati je torej treba one delavce, ki delajo n. pr. neposredno pri mlatilnicah, slamoreznicah, stiskalnicah, pri strojih za žaganje drv ali rezanje poljskih pridelkov i. t. d. in to samo za čas take zaposlitve. **Ta določba je posebno važna za kmetijske strojne zadruge, ki jih na to opozorjamo**, da ne bodo imele radi opuščeni ali napačnih prijav kake nepravilike. Obenem jih tudi opozorjamo na redno plačevanje prispevkov, da se izognejo nepotrebnim stroškom.

Kakor je zadrúžništvo izvršilo in še vrši veliko socialno nalogo s tem, da je rešilo našega kmeta od gospodarske propasti ter mu omogoča gospodarski obstoj in napredek, tako bo en ali drug način socialnega zavarovanja čim širših plasti naroda to delo izpopolnjeval ter tudi v drugih ozirih pripomogel k boljši bodočnosti v lastni državi.

Ob štiridesetletnici našega socialnega zavarovanja moramo reči da je delo, ki ga je že izvedlo, ogromno. Koliko ljudi in ko-

liko družin je rešilo pred propadom. Delo, ki je bilo izvršeno v cilju povzdige zdravstva je neprecenljive vrednosti za nas in za bodoče rodove. Naša želja je ob tej pomembni ob-

letnici, da bi bilo delo na tem polju v bodoče še bolj uspešno, da bi zavzelo še širši obseg, ker smo uverjeni, da bo to le v prid našega ljudstva.

Bridkosti in težave ročdalskih pionirjev.

Če beremo zgodovino ročdalskih pionirjev, moramo občudovati pogum, zaupanje in požrtvovalnost, s katero so stopili ubogi tkalci k uresničevanju svojih načrtov.

Ročdalski pionirji so si postavili velike cilje. Niso hoteli dobiti v svoje roke samo trgovine, ampak hoteli so dobiti vpliv na produkcijo in na celokupno gospodarstvo. Pri tem svojem delu niso bili brez nasprotnikov, ampak so jih imeli v zadrugah in izven njih. Toda kljub vsem naprotnikom so prišli pionirji do cilja, kajti pred njihovimi uspehi je moralo nasprotstvo sovražnikov prenehati kot brezuspešno.

Holyoake nam nazorno popisuje sovražnike, ki so ovirali razvoj ročdalske zadruge in pripravljali „poštenim pionirjem“ polno bridkosti in težav. Tudi naše zadruge se imajo dostikrat boriti s podobnimi sovražniki. Pionirji naj jim kažejo pot v tem boju.

„Veliko čudo, ki so ga ročdalski pionirji izvršili, je bilo, da niso postali nesložni, kljub temu, da so imeli različna mnenja in, da so držali skupaj, čeprav so se včasih sprli med seboj. Pri večini delavskih društev in tudi v drugih društvih najdemo nekaj čudnih ljudi, ki so najbrže rojeni pod nesrečno zvezdo. Iz teh ljudi diha sovraštvo, nezaupanje in nesloga, njih glas razodeva vedno prepir. Ne zavedajo se svoje napake, tudi ne mislijo tako hudo, ampak ne morejo drugače. Njihov glas je hreščec in nobena melodija ne pride iz njihovih ustnic. Moraliziranje jim je prirojeno, nikoli

niso prisrčni, nikoli zadovoljni. Njihove nemirne kretnje kažejo, da imajo „drugačno mnenje“ in mrki pogled izdaja njihovo „nezadovoljstvo“. Njihov obraz nam obljublja, da bodo stavili „boljši predlog“ in njihovo nagubančeno čelo nam obeta nekaj popolnoma novega. Lahko bi jih imenovali vrsto družabnih ježevcev, čijih igle stoje vedno pokonci. Njihov pogled je kriv in in vidijo vse stvari narobe, kakor da bi jih stavili v vodo, kjer izgleda krivo, kar je čisto ravno. Vedo, da se da vsaka beseda različno tolmačiti, zato jo razumejo vedno tako, kakor ni mišljena. Vedo, da noben načrt, noben program ne more biti tako popoln, da bi obsegal vse, zato se oprijemljejo vedno tistega, kar je v njem pozabljeno in delajo tako, kakor ne bi vedeli kaj se namerava. Na videz pristopijo k društvu z namenom, da bi sodelovali pri skupnem delu, v resnici pa samo zato, da grajajo, ne da bi poizkusili napraviti bolje to, kar kritizirajo. Četudi ne morejo dokazati, da je kaj narobe, nočejo verjeti, da je vse v redu. Namesto da bi v obrambo društva navajali njegove prednosti, iščejo vse njegove napake, da jih izdajajo skupnemu sovražniku. Vsakemu dajejo čutiti svoje vedno nezadovoljstvo, dokler njihova prisotnost ne postane nadlega in se dobi občutek, da se najde pri nasprotnikih več spoštovanja in miru kot pa pri prijateljih. Vsakemu prerokujejo toliko časa, da bo stvar propadla, dokler v resnici onemogočijo vsak uspeh, potem pa še zahtevajo priznanje za

svoje izdajalsko prerokovanje ter hvaležnost za svojo pomoč. Mislijo, da je beseda „zadruga“, nov izraz za organizirano sitnarjenje in namesto, da bi slepega vodili, hromega podpirali, bolnemu pomagali k ozdravljenju, boječega vzpodbujali in obupajočemu dajali zaupanje, izgubljajo čas s tem, da oklevajoče zadržujejo, revmatičnim stopajo na noge, hrome suvajo po stopnicah, tiste, ki stoje v temi, zapuste, bojzljivim pripoveduje pravljice o strahovih in obupajočim pa zatrjujejo, da je sedaj vsega konec.

Večina zadrug ima nekaj teh „prokleta dobrih prijateljev“. Malo jih je po številu, toda iztrebiti jih ni mogoče; so kot razbojniki na cesti napredka, vznemirjajo vsakogar, ki pride na to pot, ustavijo vas in vas oropajo vaših upov. Samo močni in razumni ljudje se jim morejo umikati in jim kljubovati. Ročdalski pionirji so napravili z njimi dober konec. Vzeli so jih med se, z njimi so se shajali, delali so skupaj z njimi, delali so njim vkljub, smatrali so jih kot neizogiben privesek napredka, privoščili so jim včasih šaljivo besedo in nasmeh in so šli preko njih naprej. Niso jim odgovarjali z besedami, ampak z dejanji, pokazali so na svoje uspehe.

Vsak, kdor pripada k kakšnemu društvu, se mora čuvati pred to posebno vrsto tovarišev. Z njimi se prav lahko pride na kraj, če ne napadejo ravno iznenada in nepričakovano. Pravzaprav pa so koristni. So mrtva obtežitev, s katero preizkuša arhitekt odpornost nove stavbe. Moramo jih omeniti, ker so bili tudi v ročdalski zadrugi in ker to dokazuje, da narava in slučaj našim zadrugarjem nista bila ugodna. Morali so iti skozi preizkušnje kot drugi ljudje in morali so se kot drugi boriti s težavami.

Druga velika ovira razvoja ročdalske zadruge je bilo siromaštvo, ki je hujša ovira kot predsodki. Revščina članov je bila vzrok,

da zadruga ni mogla zbrati mnogo kapitala, revščina je bila tudi vzrok, da so člani včasih radi malenkostnih ugodnosti, ki so jim jih v cenah nudili razni trgovci, kupovali pri njih in ne pri zadrugi, dasi so vedeli, da bodo na koncu četrletja dobili dividendo, ki bo večja kot pa ta korist.

Katere težave pa ni moralo premagati združništvo na svetu, čeprav ima na člane tak moralni vpliv in korist za državo? Državnik ga je smatral kot strašno politično zaroto, bogataš kot način ropanja, v parlamentih se je sumničilo, narodni gospodarji so pisali proti. Zadržništvo, sovražnik izkoriščanja, se je moralo hudo boriti in se tudi še danes bori, da prodre v trgovino in industrijo. Državniki bi si lahko prihranili nepotrebno skrb, ki so jo pokazali za zatiranje novih idej. Izkušnja bi morala pokazati, da tam, kjer pride človek z novo idejo, vstane takoj deset drugih, da jo zatrejo. To pa ne delajo zato, ker smatrajo, da je nova ideja slaba, ampak bodisi, da je dobra ali slaba, ne smatrajo potrebno, da bi se na obstoječem kaj izpreminjalo. Tudi čisto resnico sovražijo, če jih vznemirja, pa čeprav so jo spoznali kot resnico.

Hudi nasprotniki zadrug so bili trgovci. V začetku so bili nasprotniki samo iz predsodkov, kajti uspehi zadruge so bili v prvih letih preneznatni, da bi vzbujali zavist. Pozneje je trgovina v mestu občutila vpliv zadrug. Ker je pa zadruga omejevala svoje poslovanje le na člane, in ker v svoji skromnosti ni iskala nikoli prilike, da bi privatno trgovino izpodrinjala, je s svojo politiko dobro uspevala in nerazpoloženje proti njej ni moglo ostati.

Bili so pa tudi med tovarnarji nasprotniki zadrug. Nekateri so zahtevali, da naj bi ne zaposlevali delavcev, ki so člani konzuma. Vendar pa je zmagala tudi med njimi uvidevnost. Spoznali so, da je edino

pravilno pustiti delavcem svobodo kupovati tam, kjer hočejo.

Počasen razvoj ročdalskega gibanja v prvih letih je pripisovati pomanjkanju zupanja proti vsakemu načrtu, ki nastane med delavci in ima za cilj izboljšanje gospodarskega stanja. Izgube, nemiri in skrbi, ki so jih imeli voditelji prejšnjih ročdalskih zadrug so bili vsem še v živem spominu. To je seveda previdneže odvrčalo. Bili so tudi taki, ki so že pozabili, da so prejšnje ročdalske zadruge propadle radi prodajanja na upanje. „Pošteni pionirji“ pa so se tega načina prodaje izogibali. V resnici se je toliko združnih poizkusov razbilo na tej pečini, da je splošno prevladalo mnenje, da je združništvo ponesrečena špekulacija, uboge zadrugarje pa je smatrati kot nevarne revolucionerje, pri katerih je vsako prigovarjanje zastonj. To so zapeljani

fanatiki, ki se hočejo na vsak način uničiti in ki so preveč nevedni, da bi spoznali neumnost, oziroma nevarnost, v katero se podajajo.

Tako je bilo, dokler ni začel teči v delavske hišice mali, pa neusahljivi vir dividend, dokler ni mesto v svojem začudenju spoznalo, da se dobijo tudi tkalci, ki imajo denar v svojih žepih in to tkalci, ki se niso preje mogli nikoli znebiti svojih dolgov. Toliko časa je trajalo, dokler ni delavstvo uvidelo, da je iz „ponesrečene“ špekulacije nastala „sijajna“ špekulacija. In potem so prišli mnogi razumni in modri, ki so celo svoje življenje prorokovali, da iz stvari ne bo nikoli ničesar in se sedaj izjavili, da niso nikoli dvomili o uspehih zadruge in da so bili vsi vedno prepričani, da mora vsak tako delati kot pionirji.

.....
 Slavko Krajnc:

Pomen kartotečnega knjigovodstva.

Z veliko nezaupnostjo se ljudje oprijemljejo kake nove stvari. Temu so krivi deloma predsodki, deloma pa prirojena konservativnost. Ker pa je gotovo, da stvar, ki je nova in dobra, zmaga proti vsakemu upiranju, je jasno, da človek ne sme zametovati vseh novih stvari, ampak jih mora premisliti in, če jih najde koristne, tudi uporabiti.

Prav tako je tudi z novimi načini v poslovanju, bodisi v trgovskem, bodisi v združnem, predvsem v knjigovodstvu. Staro in neizpodbitno načelo vsakega poslovanja je, storiti čim več v kratkem času in natančno. Zato so strokovnjaki v zadnjih desetletjih iskali lažje načine vknjiževanja in so prišli tako do kartotečnega knjigovodstva, čigar praktičnost in natančnost sta danes že priznani resnici.

Kaj je kartotečno knjigovodstvo? Kartotečno knjigovodstvo je vodenje vseh ali enega dela trgovskih knjig na listih in ne v knjigah. Seveda se to vrši po določenem načinu.

Vsi poslovni slučajji, ki so se običajno vknjiževali v knjige, bodisi paginirane (vsaka stran pod svojo tekočo številko), bodisi folirane, (kjer se stran sestavlja iz dveh: debeta in kredita in nosita obe eno in isto številko) se po načinu kartotečnega knjigovodstva vknjižujejo na listke, navadno kartonirane, ki se po tekočih številkah shranjujejo v posebnih za nje pripravljenih zabojčkih. Če bi n. pr. vzeli kot vzgled hranilne vloge, bi se posamezni vlagatelji ne vknjiževali več v knjige ogromnega obsega, temveč bi se za vsakega izmed njih vzel kartotečni list,

na katerega bi zgoraj napisal tekočo številko, ime, bivališče in vse drugo, kar je potrebno,

list sam bi se pa delil v razne stolpce, kakor je to običajno v knjigah. Glej tabelo!

Tekoča štev. 10.										H.	
Ime: Janez Kosar, Borovnica											
Knjižico izstavil										Geslo	
Dne											
Datum	Tek. št.	Besedilo (vloga ali dvig)	‰	V B R E M E			V D O B R O		S T A N J E		
				dvig Din	o b r e s t i		vloga Din	obresti predpisane do 31. XII. Din	Glavnica Din	Obresti Din	Skupaj Din
					predpisane do 31. XII. Din	izplačano Din					

Črka H pomeni hranilna vloga ter bi imeli n. pr. tudi druge kartotečne listke, označene s P, kar bi pomenilo posojila.

Ko bi imenovani Janez Kosar vložil n. pr. Din 500—, ga posojilnica odobri za ta znesek ter vpiše datum, tekočo številko, besedilo itd. Če bi vodili tekoči račun, moramo seveda imeti kolone za dneve in obrestne številke. Razdelitev na stolpce je na kartotečnem listu, ki ga prinašamo kot vzorec, ista, kakor je imajo knjige hranilnih vlog, ki so sedaj v navadi pri posojilnicah.

Pomen kartotečnega knjigovodstva obstoja v tem, da ima:

1. vsak vlagatelj vedno eno in isto tekočo številko, kajti ko je list popisana na obeh straneh, vzamemo novega in nanj napišemo na glavo isto, kar je bilo na prejšnjem listu;
2. vsak vlagatelj ima svoj list vedno na enem in istem mestu;
3. iskanje lista posameznega vlagatelja ni zamudno, kakor je to v slučaju, če imamo vloge v knjigah, kjer moramo vpoštevati prenose, ki se dostikrat nahajajo skozi več knjig.
4. vse račune vlog imamo pri kartotečnih listih skupaj na malem prostoru v enem zaboju.

Listi so postavljeni v zaboju eden za drugim po tekočih številkah, posebej pa vodimo abecedno knjigo (indeks), kjer sproti pod pripadajočo črko vpišemo vlagateljevo ime in tekočo številko. Tekoče številke kartoteke soglašajo s tekočimi številkami hranilnih knjizic. Tako bi n. pr. Janez Kosar bil zapisan v indeksu pod črko K tako-le: Janez Kosar, Borovnica H 10.

Na isti način vodimo tudi dolžnike, deleže itd.

Na kartotečnih listih lahko vodimo tudi blagajniško knjigo in dnevnik. Ravno za blagajniško knjigo je kartotečni sistem zelo primeren, ker se blagajniška knjiga vedno upotrebljava. Če jo vodimo na kartotečnih listih, si olajšamo listanje, seštevanje, prenašanje saldov itd. Obenem pa jo z lahkoto vodimo tako, da razvrstimo izdatke in dohodke po njih vrstah, kakor nam kaže sledeča dva slučaja. Vzemimo primer: 9. decembra smo prejeli od J. Kanca, Litija 150 Din na račun vloge, od A. Bibliča, Kranj Din 200 na račun posojila, Din 100 smo izdali za čiščenje uradnih prostorov. Če bi vodil blagajniško knjigo kot knjigo, bi v njej beležil slučaje enega za drugim, razdelivši jih na debet in kredit, kakor kaže naslednja tabela:

PREJEMKI					IZDATKI				
Datum	Tek. št.	Ime	Predmet	Znesek	Datum	Tek. št.	Ime	Predmet	Znesek
9. XII.	1	J. Kanc, Litija	vloga	150.—	9. XII.	1	A. Kopriva	čiščenje	100.—
9. XII.	2	A. Biblič, Kranj	posojilo vrne	200.—					

Kartotečna oblika bi pa bila sledeča:

DEBET					KREDIT				
Tek. št.	Datum	Hran. vloge	Posojila	Deleži	Besedilo	Hran. vloge	Posojila	Deleži	Upr. stroški
1	9. XII.	150.—			J. Kanc, Litija				
2	9. XII.		200.—		A. Biblič, Kranj				
3	9. XII.				A. Kopriva, čiščenje				200.—

Pri velikem poslovanju bi za vsak dan imeli poseben list, pri manjšem bi pa list trajal dalj časa. S kartotečnim listom se rešimo velikih knjig, saldiranje je lahko, delo elastično. Dnevnik, s katerim pri manjših posojilnicah ni dosti posla, bi se lahko vodil kot knjiga, vendar se istotako lahko vodi v obliki kartoteke, kjer bi imeli kakor pri blagajniškem listu ločene različne vrste slučajev ali pa bi vodili blagajno in dnevnik po ameriškem načinu skupno in bi pri tem imel dnevnik obliko kartotečnega lista blagajniške knjige, kakor smo ga navedli zgoraj.

Če vpeljujemo kartotečno knjigovodstvo*, ki nam olajša delo, pregled in je ve-

liko prijetneje, pa ne smemo pozabiti, da to knjigovodstvo zahteva veliko natančnost in pazljivost, ker listi niso vezani, ampak vsak sam za se in, drugič, temeljito poznavanje knjigovodstva kot sistema.

Zato uvedba kartoteke, ki je silno velikega pomena za podjetje, ne oprošča tistega, ki knjigovodstvo vodi, temeljitega znanja, temveč nasprotno zahteva natančno poznavanje knjigovodstva. Le v tem slučaju bo kartotečno knjigovodstvo pokazalo svoj uspeh.

* Večina moderno mislečih trgovcev je vpeljala kartotečno knjigovodstvo za upnike, dolžnike, mesečne knjižice in predvsem za blago.

Nalaganje denarja pri zvezah.

Dostikrat se pri nas povdarja, tako v Narodnem Gospodarju kakor tudi na zvezinih glavnih skupščinah ter ob drugih prilikah, da je dolžnost vseh zadrug nalagati razpoložljiv denar pri zvezi. To zahteva zadruga disciplina. Marsikatera članica pa se ne zaveda v polni meri te svoje dolžnosti in smatra zahtevo zveze, da se denar nalaga pri njej, kot neupravičeno. Take za-

druge gotovo ne znajo ceniti pomena zveze za zadruga organizacijo. Zato bi opozorili, da se povsod, kjer obstojajo kreditne zadruge, uvideva potreba po čim krepkejši organizaciji vsega denarja v zadrughih zvezah. Kot primer navajamo tu odstavek iz nemškega zadrughnega lista.

„Zveze imajo kot namen denarno izravnano med zadrugami. Po pravilih zveze

in zadrug so zadruga dolžne nalagati ves denar, ki ga ne potrebujejo za svoje poslovanje, na tekoči račun pri zvezi. Tako bo zbran ves združni denar skupaj in zveze bodo mogle pomagati kredita potrebnim posojilnicam in nekreditnim zadrugam pri izvrševanju njihovih nalog.

O potrebi, da se mora ves združni denar zbrati v zvezi, ni mogoče dvomiti. Tiste ozkosrčne in trmaste zadruga, ki se temu pravilu nočejo ukloniti, sploh ne zaslužijo imena zadruga. To moramo povedati z vso brezobzirnostjo, kajti denar je — da se poslužimo izraza, ki se dostikrat uporablja — kri gospodarskega življenja in združna organizacija izpolnjuje svoje naloge le, če ima zbran denar vseh tistih krogov, ki dobivajo pri njej kredite in čijih združno delovanje mora financirati.

Kot denarni viri združne organizacije pridejo v poštev skoro izključno naše rajfajznovke, kajti nekreditne zadruga razpolagajo le malokdaj ali pa samo začasno s tekočim denarjem. Delovanje rajfajznovk pa se ne sme omejiti samo na to, da dajejo članom posojila in nudijo prebivalstvu priložnost za varčevanje, ampak morajo gledati tudi čez svoj ozki okoliš in se zavedati, da je denar, ki ga začasno ne potrebujejo, po Rajfajznovi zamisli določen, da služi vsemu podeželskemu prebivalstvu cele po-

krajine. To naročilo pa lahko izvršujejo le takrat, če ves denar zberejo pri zvezi in ga potem stavijo na razpolago posojilnicam in drugim zadrugam, ki trpe na pomanjkanju denarja.

Brezpogojna združitev vsega združnega denarja v zvezah mora biti in ostati eden izmed najodličnejših ciljev združnega dela.

To so besede, ki veljajo tudi za nas. Zahteva Združne zveze, da naj nalagajo članice denar pri njej, ni postavljena mogoče iz kakih malenkostnih vzrokov ali pa zato, da se zveza okoristi z denarjem svojih članic. Zahtevo po združni disciplini postavlja zveza zato, ker ima pred očmi koristi celokupnega našega združništva in tem koristim mora tudi posamezna zadruga doprinesiti kakšno malenkostno žrtev. Sicer pa niti ni žrtev, če ena zadruga kljub pol ali enoodstotni manjši obrestni meri nalaga denar v zvezi in ne v kakšni banki. Razmerje zadruga do Združne zveze ni isto kot razmerje zadruga do kakšne banke. Zveza tvori bistven del skupnega združnega telesa, zato re smejo članice gledati na njo kot na nekaj tujega. Koristi zveze morajo biti zadrugam isto kot njihove koristi. Le na ta način bo mogoče tisto ozko sodelovanje, ki je za napredek združništva potrebno.

K. K.:

Rentni davek — izpeljava v knjigah.

Večina naših denarnih zadrug se je odločila, da bodo zadruga same plačevale rentni davek, ki je bil vpostavljen z zakonom o izpremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih z dne 28. marca 1929 (glej Narodni Gospodar z dne 15. aprila 1929 stran 60!). Nekatere zadruga pa

vstrajajo na stališču, da tega davka ne bodo nosile same, temveč ga bodo zaračunavale posameznim vlagateljem.

Pri tem je vpoštevati dve vrsti zadrug in sicer one, ki so v smislu § 76 zakona o neposrednih davkih oproščene družbenega davka in one, ki teh ugodnosti ne

užívajo. Pri prvih se zaračunava rentni davek po 3% od kapitalizovanih in izplačanih obresti hranilnih vlog in vlog v tekočem računu, pri drugih pa znaša rentnina 6%.

Zadruga, ki bodo same plačevale rentnino od že omejenih obresti, ne bodo imele pri tem nikakega posebnega posla. Na podlagi inventurnih izvlečkov bo pač treba tekom šest tednov po zaključku poslovnega leta izpolniti seznamek obresti in rent (iskovina se dobi pri Zvezi) in sicer v dvojniki. Ta seznam se izpolni: pod št. 1.) 1, 2, 3 itd., pod št. 2 a) Kapitalizovane obresti hranilnih vlog, b) izplačane obresti hranilnih vlog, c) kapitalizovane obresti vlog v tekočem računu, pod št. 3 zneske posameznih pod 3) navedenih obresti, pod 4) 3% in pod 5) znesek davka, pod 6) (podož) „Zadruga je oproščena družbenega davka v smislu čl. 76 zakona z dne 8. februarja 1928“. Nato se seštejejo zneski pod 5) in dostavi še kraj in datum izstavitve ter štampljka zadruga, pod katero dostavita dva člana načelstva svoja lastnoročna podpisa. En izvod tega seznama obdrži davčni urad, drugega s potrdilom o vplačilu pa vrne zadrugi.

Pri zadrugah, ki bodo rentnino odtrgovale vlagateljem, bo to povzročalo dokaj posla. Pri vsakem računu (pri vsaki vlogi) bo treba namreč vpisati odpadajoči davek kot dvig glavnice; od tega zneska se vlagatelju ne zaračunijo v breme nikake obresti. V inventurnih izpiskih se morajo odpadajoči

dvigi izkazovati pod kolono „dvigi glavnice“ in še enkrat posebej. Ker v tiskovinah za inventuro hranilnih vlog nimamo posebne kolone za odbitke rentnega davka in ker mora zadruga izplačati rentnino od celega skupnega iznosa kapitalizovanih obresti in ne morda od skupnega iznosa kapitalizovanih obresti manj odšteti davek, naj se za odšteti davek vodi druga kolona v izpiskih pod „izplačane obresti“, dočim naj se izplačane obresti posameznih hranilnih vlog, ki prihajajo bolj poredko v poštev, vpisujejo v izpiskih ob zadnjem robu.

Kakor je iz navedenega razvidno, povzroča odtegotanje rentnega davka veliko nepotrebnega dela tako, da je že to delo samo več vredno, nego nanese rentni davek. Zato priporočamo posameznim zadrugam, da ne odtegujejo vlagateljem rentnega davka, ki znaša pri 5%-nem obrestovanju le 0 15%. Pri tem pa opozarjamo zadruga tudi na možnost, da bi izgubile mnogo klijentele (vlagateljev), če bi vlagateljem v resnici odtrgovale rentnino. Ali bi ne bilo nesmiselno, če bi zadruga s tem odganjale svoje vlagatelje, medtem ko se drugi kapitalistični zavodi z vsemi sredstvi trudijo za pridobivanje novih vlog? Ako obrestuje poštna hranilnica vloge po 5% brez kakršnegakoli odbitka, bodo tudi naše denarne zadruga zmožne nuditi svojim odjemalcem isto ugodnost in skrbele, da ostane domači denar tudi za domače potrebe.

© © © VPRAŠANJA IN ODGOVORI © © ©

Vprašanje 35. Porok nekega našega dolžnika je izročil svoje posestvo sinu in je sam sedaj brez vsakega premoženja ter je njegovo poroštvo brez vsake vrednosti. Kaj naj storimo v tem slučaju za varnost naše terjatve?

Odgovor: Prva možnost, da si zavarujete Vašo terjatev je, da zahtevate od dolžnika novega poroka ali pa plačilo dolga. Če novega poroka ne more dobiti in dolga tudi ne more plačati, potem vam ne preostane drugega kot da se držite prvotnega

poroka in izpodbijate s tožbo prenos imovine na porokovega naslednika. Ob tej priliki bi pripomnili, da naj bodo posojilnice pri sprejemanju porokov vedno previdne in naj ne sprejmejo za poroke vsakega prvega. Odkloni naj se poročstvo takih oseb, o katerih je znano, da bodo radi svoje starosti ali pa iz

drugih vzrokov svoje premoženje prepisali v kratkem času na naslednike. Že mnogokrat se je zgodilo, da so bile posojilnice oškodovane, ker je porok svoje posestvo izročil nasledniku, dolžnik sam pa je bil slab, tako da je bila posojilnična terjatev izgubljena.

□ | □ | □ | □ ZADRUŽNIŠTVO. □ | □ | □ | □

Štampiljke pri zadrugah. Opažamo, da mnogo zadrug naroča štampiljke, katere ne vsebujejo pravilne združne tvrdke. Združna tvrdka mora v smislu zakona obsegati vedno tudi označbo, če je zadruga z omejeno ali neomejeno zavezo. Brez te označbe je tvrdka nepopolna. Priporočamo zadrugam, da se v slučaju potrebe vedno obrnejo na nas, da jim preskrbimo štampiljke s pravilnim besedilom. Ker jih mi naročamo v velikem številu, dosežemo tudi ugodnejše cene, kakor pa jih more doseči posamezna zadruga.

Opozorilo glede rentnega davka. Vse zadruge, ki so podvržene plačevanju rentnega davka, opozarjamo, da bo treba rentni davek za drugo polletje 1929 plačati najkasneje do 15 febr. 1930. Da bodo zadruge mogle rentni davek plačati do tega roka, je seveda neobhodno, da preračunajo do tega časa obresti hranilnih vlog in vlog v tekočem računu. Z delom bo treba hiteti. Na pomoč Zveze se ni zanašati, ker bo njeno osobje preveč obloženo z delom in ne bo mogoče povsod pomagati. Pri onih posojilnicah, ki kapitalizirajo obresti polletno, bo treba davek plačati od obresti hranilnih vlog in vlog v tekočem računu, ki so bile v gotovini izplačane ali se bodo kapitalizirale koncem leta za čas od 1. julija do 31. decembra 1929. Nasprotno pa bo treba pri onih posojilnicah, ki kapitalizirajo obresti celoletno, plačati davek od kapitaliziranih obresti za celo leto

1929 in pa od onih obresti, ki so bile v gotovini izplačane v drugi polovici letošnjega leta, — Opozarjamo pa vse zadruge na pojasnila glede plačevanja rentnega davka, ki smo jih prinesli v 5. in 6. številki Narodnega Gospodarja.

Tridesetletnica Združne zveze. 20. decembra 1899 je bila vpisana v združni register Združna zveza, ki pa se je takrat imenovala: Gospodarska zveza. Letos preteče torej 30 let od njene ustanovitve. Ustanovitelji Zveze so bili dr. Ivan Šušteršič, Josip Šiška, Anton Belec, dr. Janko Brejc, dr. Ivan Janežič, Matija Kolar in dr. Viljem Schweitzer. Ko je stopil revizijski zakon iz leta 1903 v veljavo je Zveza spremenila njemu primerno svoja pravila ter prevzela sedanjí naziv.

Koledar Združne zveze. Letos je izdala Združna zveza svoj stenski koledar, Koledar je bil priložen Domoljubu in Slovenskemu Gospodarju. Šlo ga je torej med ljudstvo nad 60.000 izvodov.

Statistika o poslovanju naših članic bi bila že davno dovršena, če bi vse zadruge pravočasno poslale svoje računске zaključke. Žalibog pa je bilo kakih 20 zadrug, ki kljub ponovnim opominom niso poslale svojega računskega zaključka, čeprav so ga imele že sestavljenega in ni torej za zavlačevanje nobenega razloga. Naj bi se vse take zavedale, da ima statistika temvečji pomen,

čimprej je sestavljena in, da malomarnost nekaterih ne sme onemogočiti pravočasnega objavljanja. Zato jih prosimo, da nam v bodoče računске zaključke pošljejo, kot stori to velika večina zadrug, že tekom prve polovice leta.

Iz dalmatinskega združništva. Zadruga banka v Splitu, ki je bila banka „Združnega saveza“, je morala, kakor znano, vsled velikih izgub likvidirati. Sedaj bo „Združni savez“ v Splitu osnoval „Centralno združno štedionico“, ki naj nadomesti bivšo Zadruga banko.

Iz bolgarskega združništva. Zadruga blagovna centrala „Napred“ v Sofiji je praznova 20. oktobra t. l. desetletnico svojega obstoja. „Napred“ je centrala za bolgarske konsumne zadruge. Ustanovljena je bila 19. oktobra 1919. K njej je takoj pristopilo

7 zadrug z 8400 člani. Sedaj po desetletnem delu ima med konsumnimi zadrugami 54 članic zadrug z 182 poslovalnicami, razen tega je včlanjena pri njej tudi ena zidarska zadruga. Vse te zadruge imajo skupno 51.981 članov. Blagovni promet za l. 1928 je znašal 413.08 milj. levov, izplačana dividenda pa 2 milj. levov. Centrala „Napred“ sama je imela l. 1928 25.8 milj. lastnih sredstev, prodala pa je v istem letu za 333.3 milj. blaga. Konsum sladkorja, moke, riža in rastlinskih masti, je organizirala na Bolgarskem centrala „Napred“, ki ima tudi svoj lastni mlin. Vpliv te konsumne organizacije se čuti po celi državi v regulaciji in zmanjšanju cen za življenjske potrebščine. Desetletnico obstoja konsumne centrale „Napred“ je bolgarsko konsumno združništvo slovesno proslavilo.

◎ ◎ ◎ ◎ ◎ GOSPODARSTVO. ◎ ◎ ◎ ◎ ◎

Hranilne vloge. Po statistiki, ki je vodi informacijski odsek Narodne banke je znašalo stanje hranilnih vlog pri vseh bankah v naši državi koncem drugega četrtletja 10.967 milj. Din, koncem tretjega četrtletja pa so zrastle hranilne vloge na 11.095 milj. Din. Tukaj pa niso vračunane hranilne vloge pri kreditnih zadrugah, vloge na čekovnih računih pri poštini hranilnici in žiro računih pri Narodni banki.

Z domačimi hranilniki je Ljudska hranilnica in posojilnica v Škofji Loki dosegla že prav lepe uspehe. Vseh hranilnikov je naročila 220 komadov in ima že tudi skoro vse v prometu. Tekom 11 mesecev poslovanja je bilo potom hranilnikov nabranih že Din 57.457 45 hranilnih vlog. Zadruga si je za poslovanje z domačimi hranilniki sestavila kratek pravilnik, kakor sledi: 1. Zadruga posoja domače hranilnike za najemnino 2 Din

letno, kar se vračuna pri obrestih. Pri prejemu hranilnika je vložiti Din 10.—. 2. Vsi nabrani zneski se morajo nalagati pri naši zadrugi. 3. Dokler ima stranka hranilnik, more dvigati le, kolikor ima naloženega nad Din 40.—. 4. Kdor po preteku enega leta ne bo imel naloženih vsaj Din 40.— mora hranilnik vrniti. 5. Zadruga vodi za vloge iz hranilnikov posebno glavno knjigo začenši z vlož. št. H 1. Kdor ima hran. knjižico že od prej, se mu v glavni knjigi vpiše opomba, da je hranilnik dobil.

Revizija naše carinske tarife. Sedaj se vrše ankete in razprave o reviziji naše carinske tarife, ki je v veljavi od l. 1925. Revizija jugoslovanske tarife gre za tem, da se izvedejo potrebne korekture v carinskih postavkah industrijskih proizvodov. Drugače pa bo ostalo pri današnjem stanju. Cilj revizije je, da se odpravijo nepotrebne visoke

carine tistih industrij, ki v zadnjih štirih letih niso mogle dokazati pravice do obstanka. Na ta način se bodo razbremenili konzumenti in se bo omogočilo, da bodo lažje prenašali eventuelno zvišanje carin pri tistih produktih, za katere je carinska zaščita danes prenzka, pa so dotične industrije za življenje sposobne. Znižanje bo treba doseči predvsem tam, kjer so imele carine fiskalni značaj in kjer so preveč obremenjevale našega kmetvalca.

Bančne zbornice. Kot izgleda po časopisnih vesteh stopa vprašanje gospodarskih zbornic vedno bolj v ospredje. Banke so stavile zahtevo, da se za denarne zavode osnujejo posebne zbornice, ki bi zastopale njihove interese. Dosedaj so imele to funkcijo deloma zbornice za trgovino, obrt in industrijo. Vendar pa med bankami samimi sedaj še ni prišlo do enotnosti in nekateri krogi zagovarjajo še vedno stališče, da naj dosedanje trgovske zbornice ostanejo zastopnice denarnih zavodov.

Reorganizacija finančne uprave. Finančna uprava, ki je bila lansko leto na novo preurejena, bo sedaj zopet reorganizirana. Prilagodena bo novi ureditvi države. Delokrog posameznih finančnih direktij se bo kril z banovinami. Imeli bomo vsega skupaj 10 finančnih direktij, 9 jih bo imelo sedeže v glavnih mestih banovin, deseta pa v Belgradu. Ta bo obsegala mesta Belgrad, Zemun in Pančevo. V važnejših mestih bodo osnovani finančni inspektorati. Razen tega bodo dosedanje okrajne uprave finančne kontrole preosnovane v glavne oddelke finančne kontrole, ki bodo podrejeni finančnim direktijam.

Ljubljanska kreditna banka bo otvorila v Zagrebu svojo podružnico. Otvoritev

nove podružnice se motivira s tem, da banka potrebuje ožjih zvez z zagrebškim denarnim trgom, ki je vodilni trg v naši državi. Drugi razlog je pa seveda tudi ta, da je nalaganje denarja v hrvatskem gospodarstvu radi višjih obresti bolj dobičkanosno, kakor pa plasiranje denarja v Sloveniji.

Zakonska stabilizacija dinarja. Ob priliki desetletnice Narodne banke je njen guverner podal zelo zanimivo izjavo o delu banke. Izjavil je tudi, da je že prišel čas, ko bo potreba izvesti definitivno zakonsko stabilizacijo naše valute. Stabilizacija dinarja ne bo ničesar drugega kot vzakonjenje današnjega stanja s tem, da se bo sedanji interвалютarni tečaj dinarja proglasil za zakonsko pariteto proti ostalemu tujemu denarju. Stabilizacija se bi torej izvedla pri sedanjem tečaju od 9.1275 švicarskega franka za 100 dinarjev. S tem bi torej tudi Jugoslavija prišla do zlatne valute.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 115.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 kg in po 100 kg à Din 92.—, kalijevega sol po 100 kg Din 180.—, kostni superfosfat Din 128.—; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 275.—; kostna moka Din 120.—; mavec (gips) Din 40.—; nitrofoskal v pločevinastih bobnih Din 200.—; cement dalmatinski Din 56.—; klajno apno Din 3.—; lanene tropine Din 3.80; modra galica Din 8.40; žveplo Din 3.20. Pri vagonem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700.— do 2.000.—; čistilnik 10 sit Din 1.500.—; Plugi Din 500.— do Din 940; reporeznica M. R. Din 550.—; trijerji Din 2.000.— do 3.500.—; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200.—; robkači Din 900.—; sadni mlini Din 1.400.— do Din 1.700.—; brzoparilniki Din 1.400.— do Din 2.800.—; kosilni stroji Din 2.000.—.

Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Narodnega Gospodarja“ Ljubljana, Zadrúžna zveza. Izdajatelj: „Zadrúžna zveza“ v Ljubljani. — Odgovorni urednik: Anton Kralj, tajnik „Zadrúžne zveze“ v Ljubljani.

POSLOVNE KNJIGE IN TISKOVINE.

Vse članice opozarjamo, da ima Zveza v zalogi vse knjige in tiskovine, kakor jih zahteva poslovanje kreditnih, blagovnih, produktivnih in drugih vrst zadrug. — Mnoge tiskovine nudi za poslovanje znatno olajšanje in zasigurajo pravilnost kot npr. zapisnik o občnem zboru, vloga na sodišče, rač. zaključek. — Zveza z naročanjem na debelo zasigura tudi najnižje cene.

V sledečem podajamo cene za najvažnejše tiskovine (I.), knjige (II.) in vzorna pravila (III.):

I.		Komad			Komad
Rač. zaključki za hranilnice in posojilnice	Din	—50	Blagajniški dnevnik 200 listov	Din	75—
za blagovne zadruga	"	—50	Knjiga tekočih računov 50 listov	"	40—
Zapisnik o rednem občnem zboru	"	—50	Knjiga tekočih računov 100 listov	"	56—
Vloga na sodišče (sprememba v načelstvu, ali prememba pravil)	"	—50	200 " celo plat.	"	120—
Vloga na okrajno glavarstvo (predložitev računskega zaključka)	"	—50	Amerikanski journal za blagovne zadruga	"	180—
Izpiski iz knjige hranilnih vlog	"	1—	Knjiga denarnih listkov 100 strani	"	15—
Izpiski iz knjige posojil	"	1—	Knjiga pristopnic 50 listov	"	12—
Tiskovine za izvl. tek. rač.	"	—30	100 " " " "	"	16—
Zadolžnice na poroštvo	"	—75	200 " " " "	"	34—
Zadolžnice na vknjižbo	"	—75	Štraca* 100 listov	"	65—
Zadolžnice na amortizacijo	"	—75	Štraca* 50 listov	"	40—
Prošnje za posojilo	"	—50	Blagovni skontro 100 listov	"	75—
Pogodba za kredit v tek. rač.	"	—75	Blagovni skontro 50 listov	"	45—
Obrestne tabele (na kartonu 3 ¹ / ₂ % do 6%)	"	2—	Nakupna prodajna knjiga 100 listov	"	75—
6 ¹ / ₂ % do 7% (na papirju)	"	3—	Nakupna prodajna knjiga 50 listov	"	45—
7 ¹ / ₂ % do 8 ¹ / ₂ %	"	3—	Blago oddajni bloki	"	22—
9% do 10%	"	3—	Deležna knjiga 100 listov	"	45—
Listek za izplačilo vloge	"	—10	Deležna knjiga 200 listov	"	75—
Listek za izplačilo posojila	"	—10	Vložni zapisnik	"	30—
Opomin dolžniku	"	—10	Hranilne knjižice (lično vezane v šagrinpapir)	"	4—
Opomin porokom	"	—10	(vezane)	"	3—
Zemljeknjižni predlog (list)	"	—40	(broširane)	"	1—
Pole za inventuro	"	—75	Zadružno-posojilne knjižice	"	3—
Potrdila	"	—10	Knjižice za imetnike tekoč. računa 16 list.	"	4-75
Izpiski (nova tisk.) tek. rač.	"	—75	Knjižice za električni tok	"	1-50
Računski zaključki (kartonirani po 20 komadov) za kreditne in nekreditne zadruga (zvezki)	"	22—	Imenik zadružnikov 20 listov	"	20—
Denarne kuverte	"	—65	Imenik zadružnikov 30	"	25—
Kuverte za dopisovanje z Z. Z.	"	—10	Imenik zadružnikov 40	"	30—
Dopisnice za dopisovanje z Z. Z.	"	—05	Knjiga porokov	"	20—
			Knjiga odstopnic (broširano)	"	6—
			Sejni zapisniki	"	26—
			Trgovske knjige z 2 kolonama	"	26—
			Indeksi	"	16—
			Mlekarske knjižice	"	3-75
			Saldo-Konti na trdem papirju 50 listov	"	30—
			" " " " 100	"	50—
II.		Komad	III.		Komad
Knjiga hranilnih vlog 50 listov	Din	60—	Pravila za hranil. in posojil. (Rajfeis.)	Din	2—
" " " " 100	"	105—	Pravila za hranil. in posojil. (Schulz.)	"	2—
" " " " 150	"	160—	Pravila za kmet. nabav. in prod. zadruga	"	2—
" " " " " celo platno	"	65—	Pravila za živinorejske zadruga	"	2—
Knjiga posojil 50 listov	"	110—	Pravila za kmetijska društva (strojne zadr.)	"	2—
" " " " 100	"	155—	Pravila za mlekarske zadruga	"	2—
" " " " 150	"	135—	Pravila za zadružne elektrarne	"	2—
Razdelnik za kreditne zadruga 50 listov	"	50—	Pravila za zavarovanje goveje živine	"	2—
" " " " 100	"	85—	Pravila za strojne zadruga	"	2—
" " " " 150 " celo pl.	"	135—			
Razdelnik za nedenarne zadruga 24 listov	"	40—			
" " " " 50	"	60—			
" " " " 100	"	100—			
Blagajniški dnevnik 100 listov	"	45—			